

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Факультет іноземних мов

Кафедра германської філології та перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету іноземних мов

Тетяна КОЛІСНИЧЕНКО

“12” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

**Когнітивна лінгвістика і лінгвоконцептологія
COGNITIVE LINGUISTIK**

вибіркова

Освітньо-професійна програма: Німецька мова і література та англійська мова
Спеціальність: 035 Філологія
Спеціалізація: 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Факультет іноземних мов

Мова навчання: німецька

Чернівці 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Когнітивна лінгвістика і лінгвоконцептологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Німецька мова і література та англійська мова», затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 5 від «25» березня 2024 року).

Розробники:

Юрій КІЙКО, доктор філологічних наук, професор кафедри германської філології та перекладу

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри германської філології та перекладу

Протокол № 1 від «9» серпня 2024 року

В.о. завідувача кафедри

Олена КУДРЯВЦЕВА

Схвалено методичною радою факультету іноземних мов

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради факультету іноземних мов

Ірина БЕЖЕНАР

1. Мета дисципліни

Навчальна дисципліна «Когнітивна лінгвістика і лінгвоконцептологія» покликана ознайомити студентів з теоретико-методологічними засадами когнітивної лінгвістики як одного з найактуальніших напрямів сучасного мовознавства та основних її галузей.

Мета навчальної дисципліни полягає в ознайомленні студентів з теоретико-методологічними засадами когнітивної лінгвістики через узагальнення та систематизацію сучасних знань у галузі лінгвокогнітивної концептології та лінгвокультурології.

Як вибіркова дисципліна курс «Когнітивна лінгвістика і лінгвоконцептологія» стане у нагоді тим здобувачам, чия тема магістерської роботи пов'язана з когнітивістикою.

2. Результати навчання

ЗК1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так й письмово.

ЗК2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

СК4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

СК5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

СК6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

СК7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен **знати та вміти**:

ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцем, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1/2	2/3	4	120	2		24		-	90	6	залік
Заочна	1/2	2/3	4	120	2		8		-	112	-	залік

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	пр	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.	
Теми навчальних занять	Змістовий модуль 1. Когнітивна лінгвістика: напрями дослідження та перспективи.												
Тема 1. Мета і завдання курсу. Когнітивна лінгвістика: основні категорії та напрями дослідження.	29		6			23	29		2			27	
Тема 2. Когнітивна семантика. Представники когнітивної лінгвістики	31		6		3	22	31		2			29	
Разом за ЗМ1	60		12		3	45	60		4			56	
Змістовий модуль 2. Структури представлення знань у мові.													
Тема 3. Структури представлення знань у мові. Концептуалізація та категоризація. Типи репрезентації знань у мовній свідомості етносемантичної особистості.	31		6		3	22	29		2			27	
Тема 4. Формування та вербалізація концептів. Концепти і концептосистеми.	29		6			23	31		2			29	
Разом за ЗМ 2	60		12			45	60		4			56	
Усього годин	120		24			90	120		8			112	
Підсумкова форма контролю	Залік												

3.3. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть год. (д.ф.)	К-сть год. (з. ф.)
1	Мета і завдання курсу. Когнітивна лінгвістика: основні категорії та напрями дослідження.	6	2
2	Когнітивна семантика. Представники когнітивної лінгвістики	6	2
3	Структури представлення знань у мові. Концептуалізація та категоризація. Типи репрезентації знань у мовній свідомості етносемантичної особистості.	6	2

4	Формування та вербалізація концептів. Концепти і концептосистеми.	6	2
	Усього	24	8

3.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	К-сть год. (д.ф.)	К-сть год. (з. ф.)
1	Когнітивна лінгвістика Основні категорії та напрями дослідження Історія формування когнітивної лінгвістики Методологія когнітивної лінгвістики	23	27
2	Когнітивна лінгвістика в Україні та за кордоном Напрями когнітивної лінгвістики Когнітивна семантика. Представники когнітивної лінгвістики	22	29
3	Структури представлення знань у мові. Форми репрезентації знання у мові та методи їх дослідження Концептуалізація та категоризація. Когнітивно-дискурсивна парадигма і аналіз дискурсу	22	27
4	Формування та вербалізація концептів. Культура як сукупність концептів Типологія концептів Типи концептів в лексичних системах різних мов Типи концептів в граматичних системах різних мов Концепти і концептосистеми. Ситуативні та класифікаційні фрейми Національно-марковані концепти Метафоричний спосіб організації концептуального контенту Концептуальний аналіз та його різновиди	23	29
	Усього	90	112

3.4. Тематика індивідуальної роботи

№	Назва теми	К-сть год. (д.ф.)
1	Когнітивна семантика. Представники когнітивної лінгвістики	3
2	Типи репрезентації знань у мовній свідомості етносемантичної особистості.	3
	Усього	6

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Словесно-інформаційні методи, частково-пошуковий метод, метод самостійної роботи.

1. Вербальні методи: розповідь, бесіда, лекція.
2. Практичні методи: семінар, презентація, виступ, конспектування, письмові вправи на множинний вибір, письмові розгорнуті відповіді на запитання.
3. Робота з підручниками та науковими статтями.
4. Наочні методи: демонстрація, ілюстрація

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчальних з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання визначеним у робочій програмі навчальної дисципліни.

Оцінювання за шкалою А, В, С (див. табл.) і виводиться наприкінці усереднена оцінка в балах.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає за два модулі і 40 балів під час підсумкового виду контролю (залік).

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі – під час проведення заліку з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати у ході проведення підсумкового контролю становить 40 балів. Відповіді на питання в кожному з білетів передбачають демонстрацію теоретичних знань студента з дисципліни. Оцінювання відповідей на ці питання здійснюється за спільними критеріями.

Критерії та параметри оцінювання відповідей на питання:

A – студент вичерпно висвітлює теоретичне питання; чітко і конкретно висловлює головні моменти, наводить адекватні різноманітні приклади; логічно обґрунтовано і структурно правильно будує відповідь;

B – студент достатньо повно висвітлює теоретичне питання; правильно виокремлює головні моменти, наводить необхідні приклади; логічно і структурно правильно будує відповідь; проте відповідь має незначні неточності та помилки;

C – студент неповно висвітлює теоретичне питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі як незначні, так і значні неточності та помилки;

D – студент частково і недостатньо висвітлює теоретичне питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі значні неточності та помилки;

E – студент частково і недостатньо висвітлює теоретичне питання; викладає недостатній для висвітлення теми обсяг теоретичних положень; не виокремлює головні думки; не наводить приклади; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має велику кількість значних помилок.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90-100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	(не заховано) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

5.3. Засоби оцінювання: модульні тести; виступи-презентації на семінарах, проєкти (індивідуальні та командні проєкти; дослідницько-творчі).

Усні відповіді на заняттях – вага 15 балів.

Виступ-презентація на занятті – вага 15 балів.

6. Форми поточного і підсумкового контролю

Формами поточного контролю є усна/письмова (опитування, виступ, тестування, презентація, реферат) відповідь студента.

Форма підсумкового контролю – залік.

7. Рекомендована література

Jessen M., Blomberg J., Roche J. *Kognitive Linguistik*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag, 2018. 353 S.

- Schwarz M. *Einführung in die Kognitive Linguistik*. 3. Auflage. Tübingen: A. Francke, 2012.
- Zima E. *Einführung in die gebrauchsbasierte Kognitive Linguistik*. Berlin & Boston: De Gruyter, 2021. 352 S. <https://doi.org/10.1515/zrs-2022-2086>
- Жаботинская С. А. Имя как текст : концептуальная сеть лексического значения (анализ имени эмоции). *Когниция, коммуникация, дискурс*. 2013. № 6. С. 47–76.
- Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А. П. Мартинюк. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 196 с.
- Потапенко С.І. Вступ до когнітивної лінгвістики: [навчальний посібник]. Ніжин: Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя, 2013. 140 с.

8. Інформаційні ресурси

1. [The Linguist List](#), a global online linguistics community with news and information updated daily
2. [Glottopedia](#), MediaWiki-based encyclopedia of linguistics, under construction
3. [kl_kognityvni_aspekty.pdf \(mdu.in.ua\)](#)
4. [Когнітивна лінгвістика - М. П. Кочерган Загальне мовознавство](#)
5. [kohn_lin.pdf \(vnu.edu.ua\)](#)

Додатково

Розподіл балів, які отримують студенти

Гізнмдел балив, якi отримують студенти					
Поточне опитування та самостійна робота				Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2			
T1	T2	T3	T4	40	100
30		30			

Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті

Згідно з «Положенням про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)» та згідно рішення кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти (протокол №10 від 29.10.2020), під час проходження цього курсу визнаються результати навчання студентів, отримані у неформальній освіті, з можливим перезарахуванням:

- тем/теми змістових модулів, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми змістових модулів;
- індивідуального завдання, якщо отримані у неформальній освіті знання відповідають загальному спрямуванню дисципліни;
- тем / теми семінарських занять, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми семінарських занять;
- тем / теми самостійної роботи, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми самостійної роботи.

Для визнання й перезарахування знань, отриманих у неформальній освіті, студенту слід представити сертифікат, що підтверджує здобуття знань у неформальній освіті.

Шляхи здобуття знань у неформальній освіті: тренінги, освітні й практичні курси, семінари й вебінари, літні / зимові школи тощо.

З алгоритмом визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній освіті, можна ознайомитися за посиланням:

https://drive.google.com/file/d/1L3rXgpKAvcGvsCbNv_2b3KeSxuOpiWlz/view

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність під час вивчення дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи» базується на принципах академічної доброчесності та співробітництва між

викладачем і студентами. Академічна доброчесність є основою якісної освіти, розвитку самостійного мислення та формування відповідальності за особисті освітні результати.

Основні принципи академічної доброчесності:

- оригінальність роботи (студентські роботи повинні бути результатом власного дослідження, аналізу чи міркування, здобувачі вищої освіти повинні уникати використання чужих ідей, текстів або результатів досліджень без належного цитування та оформлення; плагіат у будь-якому вигляді неприпустимий; викладач, у свою чергу, забезпечує об'єктивну оцінку робіт студентів, уникаючи упередженого ставлення та використовуючи критерії, що враховують якість виконання завдань, рівень самостійної роботи та дотримання принципів академічної доброчесності);

- чесність у навчальній діяльності (студенти зобов'язані надавати правдиву інформацію щодо своєї участі у виконанні завдань, тестів, проєктів; фальсифікація даних, введення викладача в оману щодо обсягу виконаної роботи, копіювання з інших джерел без дозволу – є порушенням академічної доброчесності; викладач повинен забезпечувати умови для відкритого і справедливого діалогу, заохочувати самостійне мислення студентів і бути прикладом дотримання етичних стандартів);

- об'єктивність та справедливість оцінювання (оцінювання студентів повинно бути чесним, об'єктивним і прозорим; викладач зобов'язується оцінювати роботи відповідно до встановлених критеріїв, об'єктивно аналізуючи ступінь розкриття теми, рівень аналітичного мислення та якість оформлення роботи; студенти мають право на прозоре пояснення критеріїв оцінювання і зворотній зв'язок від викладача щодо їхніх успіхів або недоліків у роботі);

- самостійність виконання завдань (студентам заборонено користуватися несанкціонованою допомогою під час виконання тестових завдань, модульних контрольних робіт або індивідуальних проєктів. Це включає як користування готовими роботами, так і спільне виконання індивідуальних завдань без відповідного дозволу викладача; викладач зобов'язаний чітко пояснити студентам вимоги до виконання завдань і можливі форми співпраці в межах навчального процесу);

- взаємоповага та відповідальність (академічна доброчесність передбачає повагу до праці інших людей, їхнього інтелектуального внеску та професійної етики; студенти зобов'язані поважати права та інтереси своїх колег і викладача, уникати недобросовісної поведінки, порушень етики у спілкуванні та в навчальному процесі; викладач має створювати атмосферу співробітництва та взаємоповаги, підтримуючи академічну доброчесність на всіх етапах навчання).

Дотримання принципів академічної доброчесності сприятиме розвитку навичок самостійного мислення, відповідальності за власні освітні досягнення та формуванню етичної поведінки у професійній діяльності. Студенти, які дотримуються цих принципів, демонструють не лише високий рівень знань, а й відповідальність і готовність до подальшого професійного розвитку.

Порушення академічної доброчесності (плагіат, шахрайство, фальсифікація даних, списування) можуть мати серйозні наслідки:

- незадовільна оцінка за роботу: Студент, який вдається до нечесних методів виконання завдань або тестів, може отримати негативну оцінку або можливість перездавати роботу;

- академічна відповідальність: У випадку систематичних або серйозних порушень студент може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності, що включає попередження, повторне виконання завдання, або навіть виключення з навчального закладу у випадку серйозних порушень.

Викладач повинен забезпечити студентам розуміння важливості академічної доброчесності, надавати чіткі інструкції щодо оформлення цитат, референсів та джерел інформації, а також має бути прикладом для студентів, демонструючи дотримання академічних стандартів у своїй роботі та оцінюванні студентів.

Академічна доброчесність є ключовим компонентом освітнього процесу і спрямована на створення умов для чесної та відповідальної роботи як викладачів, так і студентів.

Взаємна повага, самостійність та об'єктивність у навчальному процесі сприяють створенню якісного освітнього середовища, яке відповідає сучасним етичним стандартам.